

Sygn. akt III AUa 404/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak
Sędziowie:	SSA Małgorzata Gerszewska SSO del. Tomasz Koronowski (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2014 r. w Gdańsku

sprawy M. D.

z udziałem zainteresowanego (...) Spółka z o.o. w O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o składki

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 grudnia 2013 r., sygn. akt VI U 758/13

I. zmienia zaskarżony wyrok i stwierdza, że ubezpieczona M. D. jest zobowiązana do zapłaty zadłużenia za okres od września 2003 r. do grudnia 2003 r. powstałego na koncie zainteresowanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w O. z tytułu różnicy składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w części finansowej przez płatnika i odsetek za zwłokę;

II. zasądza od ubezpieczonej M. D. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 180,00 (sto osiemdziesiąt 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sygn. akt III AUa 404/14

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 8 stycznia 2013r., znak RKS I (...)// (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. stwierdził, że ubezpieczona M. D. jest zobowiązana do zapłaty zadłużenia za okres od września do grudnia 2013r. powstałego na koncie P. spółki z o o z siedzibą w O. z tytułu składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w części finansowanej przez ubezpieczonego w kwocie 2.066,72 zł, różnicy składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w

części finansowanej przez płatnika w kwocie 988 zł i odsetek za zwłokę, które na dzień 8 stycznia 2013r. wynosiły 3.544 zł. Jako podstawę prawną decyzji organ rentowy wskazał art. 83 i 19 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U z 2013r., poz. 1442 ze zmianami; dalej: ustawa systemowa) oraz §10 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz.U z 1998r., Nr 161, poz. 1106 ze zmianami; dalej: rozporządzenie MPiPS z 1998r.). W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że w związku z zatrudnieniem w spółce (...) w B. i otrzymanym pakietem socjalnym, który spowodował przekroczenie rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, ubezpieczona w dniu 13 stycznia 2003r. powiadomiła kolejnego pracodawcę o osiągnięciu w styczniu 2003r. przychodu w wysokości 46.496 zł. Tymczasem zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego z wyroku dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie III AUa 827/03 firma (...) złożyła korekty dokumentów rozliczeniowych, w wyniku czego podstawa wymiaru składek została obniżona i ubezpieczona nie otrzymała kwoty odpowiadającej trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia za rok 2003. Wobec niepoinformowania spółki (...) o zaistniałych okolicznościach, na koncie spółki powstała zaległość wskazana w decyzji.

Ubezpieczona M. D. złożyła odwołanie od tej decyzji i wskazała, że oświadczenie złożone przez nią w 2003r. o wysokości przychodu było prawdziwe i zgodne ze stanem faktycznym na dzień przekazywania go ówczesnemu pracodawcy, czyli (...) Spółce z o.o. Wyrok Sądu zmieniający wysokość podstaw składek był wydany po roku od złożenia oświadczenia i po jego otrzymaniu zawiadomiła pracodawcę o zaistniałej okoliczności. Odwołująca podniosła, iż niejasne i budzące wątpliwości są zasady naliczania zobowiązania oraz wysokość odsetek za zwłokę oraz to, na podstawie jakich przepisów pozwany zgodził się w 2010r. na tylko częściowe uregulowanie zobowiązania ciężącego na płatniku. Skarżąca dokonała spłaty zadłużenia, jednak wyłącznie w celu uniknięcia narastania odsetek.

Postanowieniem z dnia 23 maja 2013r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego płatnika składek (...) Spółkę z o.o. w O.. Zainteresowana Spółka wniosła o oddalenie odwołania twierdząc, że to skarżącą obciąża obowiązek uregulowania zarówno składek, jak i odsetek. W szczególności zainteresowana zaprzeczyła, jakoby ubezpieczona miała kiedykolwiek poinformować płatnika składek o obniżeniu podstawy wymiaru składek w świetle wyroku Sądu Apelacyjnego.

Wyrokiem z dnia 3 grudnia 2013r., wydanym pod sygnaturą VI U 758/13, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy zmienił zaskarżoną decyzję poprzez stwierdzenie, iż ubezpieczona nie jest zobowiązana do zapłaty zadłużenia za okres od września 2003r. do grudnia 2003r., powstałego na koncie zainteresowanego płatnika składek z tytułu różnicy składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w części finansowanej przez płatnika i odsetek za zwłokę.

Sąd I instancji oparł się na następujących ustaleniach i rozważaniach: bezspornym jest, iż odwołująca od dnia 3 lutego 2003r. była zatrudniona w firmie (...) spółka z o o w O.. W dniu 13 stycznia 2003r. (...) spółka z o.o. spółka jawna wydała zaświadczenie, iż przychód M. D. w w/w firmie, będący podstawą do naliczenia składek ZUS emerytalno-rentowych w styczniu 2003r., wyniósł 46.496 zł. M. D. przekazała to oświadczenie swojemu aktualnemu pracodawcy – spółce (...). Od września 2003r. spółka (...) zaprzestała odprowadzania składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, bowiem osiągnięty przez odwołującą dochód do sierpnia 2003r. spowodował przekroczenie rocznej podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie tj. 65.850 zł.

W związku z prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie III AUa 827/03 podstawa wymiaru składek ubezpieczonej M. D. w 2003r. u pracodawcy (...) uległa obniżeniu do kwoty 19.412,25 zł i faktyczny łączny dochód, będący podstawą wymiaru składek za ten rok był niższy od kwoty trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia za rok 2003. Po dokonaniu weryfikacji w systemie informatycznym przez firmę (...), organ rentowy, po ustaleniu, iż faktycznie przekroczenie górnej granicy rocznej podstawy wymiaru składek ubezpieczonej M. D. nie nastąpiło, wezwał płatnika składek (...) spółkę z o.o. z siedzibą w O. do uiszczenia składek na ubezpieczenie społeczne. Płatnik składek na wezwanie organu rentowego sporządził deklarację rozliczeniową korygującą, korekty dokumentów rozliczeniowych i dokonał wpłaty kwoty 2.246,44 zł.

W rozważaniach Sąd Okręgowy wyjaśnił, że zgodnie z art. 19 ust 1 ustawy systemowej roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób, o których mowa w art. 6 i 7 tej ustawy w danym roku kalendarzowym nie może być wyższa od kwoty odpowiadającej trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy, określonego w ustawie budżetowej, ustawie o przewidywanym budżetowym lub ich projektach, jeżeli odpowiednie ustawy nie zostały uchwalone – z zastrzeżeniem ust. 2 i 9. Płatnik składek jest zobowiązany zaprzestać obliczać i przekazywać składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe po przekroczeniu przez ubezpieczonego kwoty rocznej podstawy wymiaru składek, o której mowa w ust. 1 (art. 19 ust. 5 ustawy). Zainteresowany P. spółka z o.o. w związku z treścią zaświadczenia (...) spółka z o.o. spółka jawna, iż przychód M. D. w w/w firmie, będący podstawą do naliczenia składek ZUS emerytalno-rentowych w styczniu 2003r. wyniósł 46.496 zł, a za okres od stycznia do sierpnia 2003r. przekroczył górną podstawę wymiaru składek, prawidłowo zastosował w/w przepisy prawa. W 2003r. roczna górna podstawa wymiaru składek wynosiła 65.850 zł i z uwagi na treść zaświadczenia (...) spółka z o.o. uzasadnionym było nieodprowadzenie składek przez pracodawcę od września 2003r.

Weryfikacja powyższych ustaleń nastąpiła dopiero w wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie III AUa 827/03.

W ocenie Sądu I instancji, w zaistniałym stanie faktycznym brak podstaw prawnych do dochodzenia składek w wysokości określonej w decyzji od ubezpieczonej M. D. na podstawie art 19 ust. 6 ustawy systemowej. Z treści cytowanego przepisu wynika, że ubezpieczony odpowiada za skutki błędnego zawiadomienia powodującego nieopłacenie należnych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Podobne uregulowanie zawiera §10 rozporządzenia MPiPS z 1998r., który stanowi, iż w przypadku, gdy ubezpieczony składając oświadczenie, o którym mowa w art. 19 ust. 5 ustawy, poda informacje niezgodne ze stanem faktycznym tak, że powstanie zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, jest on zobowiązany do spłacenia całości tego zadłużenia. Wedle Sądu Okręgowego przytoczone przepisy nie mają zastosowania, ponieważ ubezpieczona nie złożyła błędnego zawiadomienia o wysokości należnych składek za rok 2003. Zaświadczenie zostało złożone przez pracodawcę (...) i na dzień 13 stycznia 2003r. zawierało prawdziwą informację w zakresie podstawy wymiaru składek ubezpieczonej. Reasumując, Sąd I instancji na podstawie art. 477¹⁴§2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie obciążającym ubezpieczoną do zapłaty całego zadłużenia wynikającego z nieodprowadzonych składek za rok 2003 wraz z odsetkami.

Apelację od opisanego wyroku złożył pozwany, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 19 ust. 6 ustawy systemowej i naruszenie art. 233 kpc poprzez przekroczenie granic zasady swobodnej oceny dowodów. W świetle podniesionych zarzutów organ rentowy domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia odwołania, ewentualnie jego uchylenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia od skarżącej na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji wywodzono, że zdaniem organu rentowego złożenie w dniu 13 stycznia 2003r. przez M. D. oświadczenia zawierającego prawdziwe informacje, nie zwalniało jej z obowiązku powiadomienia płatnika o nowych okolicznościach sprawy, jakim było obniżenie podstawy wymiaru składek, będące skutkiem wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku. Tym bardziej, że ubezpieczona pismem z dnia 8 listopada 2004r., a więc już po wyroku Sądu, zwróciła się do ZUS z wnioskiem o zwrot niesłusznie pobranych składek za miesiąc 01/2003, tytułem wypłaconego przez Spółkę (...) świadczenia pieniężnego w wysokości 46.496,00 zł. We wniosku ubezpieczona podkreśla, że otrzymane w 2003r. świadczenie nie jest nagrodą, lecz świadczeniem z tytułu zwolnienia i nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. W odpowiedzi organ rentowy wyjaśnił ubezpieczonej, że w sprawie zwrotu składek należy zwrócić się do Spółki (...). Dodatkowo została pouczona, że w przypadku, gdy wcześniej przyjęty do podstawy wymiaru składek pełen pakiet socjalny spowodował przekroczenie kwoty odpowiadającej trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy, dokonana przez płatnika korekta podstawy wymiaru składek skutkować będzie ponownym jej przeliczeniem.

W ocenie pozwanego należy zatem przyjąć, że ubezpieczona od listopada 2004r. była świadoma konsekwencji wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29 kwietnia 2004r. i winna o nowych okolicznościach zawiadomić obecnego pracodawcę. Wobec tego w zaskarżonym wyroku doszło do naruszenia przepisów prawa materialnego i procesowego, poprzez niewyjaśnienie wszystkich okoliczności, mających wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Skarżąca i zainteresowana nie ustosunkowali się do apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego musiała skutkować zmianą zaskarżonego wyroku w zakresie oczekiwanym przez organ rentowy, gdyż słuszny okazał się zarzut naruszenia przez zaskarżony wyrok przepisów prawa materialnego.

Rozważania zacząć wypada od omówienia zakresu zaskarżenia wyroku. Trzeba w tej kwestii zauważyć, że Sąd I instancji nie rozstrzygnął o całości odwołania, jako że zmienił kontrolowaną decyzję w części, a mimo to nie oddalił odwołania w pozostałym zakresie, czyli co do składek w części finansowanej przez ubezpieczoną. Wobec tego, że strony nie wniosły o uzupełnienie wyroku, we wskazanym zakresie, tj. co do składek w części finansowanej przez ubezpieczoną w kwocie 2.066,72 zł, zaskarżona decyzja stała się prawomocna. Pozwany zdaje się zresztą aspekt ten dostrzegać, skoro w apelacji, w której zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości, jako wartość przedmiotu zaskarżenia wskazał kwotę będącą sumą (na dzień wydania decyzji) dwóch pozostałych składników zaległości, tj. kwotę 4.542 zł. Jest to uwaga o tyle istotna, że przedstawiona usterka zaskarżonego wyroku uniemożliwiła proste odniesienie się przez Sąd Apelacyjny do odwołania przez jego oddalenie w całości i zmuszała do sformułowania sentencji wyroku w sposób niejako opisowy.

Dalej trzeba wskazać, że Sąd I instancji poczynił w niniejszej sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny aprobuje i przyjmuje za własne bez potrzeby ponownego przytaczania. Wprawdzie pozwany podniósł w apelacji również zarzut naruszenia prawa procesowego w postaci art. 233 kpc, jednak zarzut ten jest nieprecyzyjny, skoro nie określono konkretnej jednostki redakcyjnej powołanego artykułu. Ponadto nie sposób odnieść się do zarzutu, co do którego apelacja w istocie nie zawiera żadnego uzasadnienia, gdyż za takie trudno uznać jedno zdanie o charakterze ogólnym, wskazujące na niewyjaśnienie wszystkich okoliczności, mających wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Pozwany nie podjął nawet próby wyspecyfikowania takich okoliczności, a tym bardziej wykazania wpływu ich niewyjaśnienia na wynik procesu.

Przechodząc do merytorycznej oceny zaskarżonego wyroku, trzeba zauważyć, że Sąd Okręgowy nie ustrzegł się wadliwej wykładni art. 19 ust. 6 ustawy systemowej, co skutkowało bezzasadną odmową zastosowania tego przepisu, a w konsekwencji – również §10 rozporządzenia MPiPS z 1998r. Zgodnie z przywołanym przepisem „Jeżeli do opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest zobowiązany więcej niż jeden płatnik składek, ubezpieczony jest zobowiązany zawiadomić wszystkich płatników składek o przekroczeniu kwoty rocznej podstawy wymiaru składek. Za skutki błędnego zawiadomienia powodującego nieopłacenie należnych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe odpowiada ubezpieczony.” W ocenie Sądu Apelacyjnego, wbrew stanowisku Sądu I instancji, „błędne zawiadomienie” w rozumieniu cytowanego przepisu to każde zawiadomienie przedstawiające stan rzeczy obiektywnie niezgodny ze stanem rzeczywistym. Nie jest więc istotne to, czy – jak w rozpatrywanej sprawie – na dzień wystawienia informacji płatnika składek płatnik ten uznał konkretną kwotę za podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, lecz to, czy wskazana w takiej informacji kwota stanowiła prawidłową podstawę wymiaru tychże składek. Konstatacja taka znajduje oparcie zarówno w samej ustawie systemowej, jak i w uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 18 grudnia 2002r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2002r., Nr 241 poz. 2074 ze zmianami; dalej: ustawa zmieniająca), którą wprowadzono w życie z dniem 1 stycznia 2003r. obecną treść art. 19 ust. 6 ustawy systemowej. W tym pierwszym aspekcie wypada zauważyć, że o ile ustawodawca chce w ustawie systemowej łączyć pewne skutki wynikające z błędu tylko z zawinieniem, wyraża to w sposób jednoznaczny, posługując się pojęciem świadomego wprowadzenia w błąd (por. art. 84 omawianej ustawy). Co do przyczyn, które kierowały ustawodawcą przy wprowadzaniu art. 19 ust. 6 ustawy systemowej w obecnym brzmieniu, warto natomiast przytoczyć fragment uzasadnienia projektu ustawy zmieniającej, gdzie wyjaśnia się,

że „Celem zmiany jest wyeliminowanie przypadków opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przez ubezpieczonego rocznej podstawy wymiaru składek. Propozycja zakłada, że również płatnicy składek i ubezpieczeni powinni na bieżąco kontrolować, czy nie została osiągnięta roczna podstawa wymiaru składek.”

Słusznie wobec powyższego akcentuje się w doktrynie, że „Ubezpieczony, który ma dwóch lub więcej płatników składek, informując każdego z nich o osiągnięciu rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, powinien zachować dużą ostrożność. Za skutki błędnego zawiadomienia powodującego nieopłacenie należnych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe odpowiada bowiem ubezpieczony. Z §10 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 z późn. zm.) wynika, że jeżeli ubezpieczony, składając płatnikom składek oświadczenie o osiągnięciu rocznej podstawy wymiaru składek, poda informacje niezgodne ze stanem faktycznym, tak że powstanie zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, jest on zobowiązany do spłacenia całości tego zadłużenia.” (tak Piotr Kostrzewa w komentarzu do art. 19 ustawy systemowej – publikacja dostępna w SIP Lex).

Przenosząc te rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, Sąd Apelacyjny stwierdza, że ubezpieczoną obciążał obowiązek kontroli, czy kwota wskazana w informacji (...) w B. o wysokości podstawy wymiaru składek za styczeń 2003r., jest kwotą prawidłową, w tym pod względem prawnym. Zaniechanie takiej kontroli – niezależnie od przyczyny – i przedstawienie przedmiotowej informacji następnemu pracodawcy doprowadziło do tego, że składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe skarżącej za rok 2003 zostały uiszczone w obiektywnie zaniżonych kwotach. Z taką natomiast sytuacją faktyczną przepisy art. 19 ust. 6 ustawy systemowej i §10 rozporządzenia MPiPS z 1998r. wiążą pełną odpowiedzialność ubezpieczonej, polegającą na konieczności pokrycia przez nią wszystkich zaległych składek, a więc i tej ich części, która przy prawidłowym, „zwykłym”, przebiegu rozliczeń jest finansowana przez płatnika. Dalszą konsekwencją nieuiszczenia składek w terminie jest też odpowiedzialność odsetkowa, o charakterze również obiektywnym, tj. związanym z samym faktem opóźnienia, nawet gdyby było ono niezawinione. Obowiązek zapłaty odsetek wynika wprost z art. 23 ust. 1 ustawy systemowej.

Odnośnie akcentowanej w odwołaniu rozbieżności w wyliczeniu sumy odsetek (2.321 zł na dzień 11 października 2012r. w postanowieniu organu rentowego z dnia 22 października 2012r. i 3.544 zł w zaskarżonej decyzji) trzeba zauważyć, że – jak wynika z uzasadnienia postanowienia pozwanego z dnia 22 października 2012r. – ta pierwsza suma obejmuje tylko odsetki od składek w części finansowanej przez ubezpieczoną, podczas gdy skarżącą obciążał ostatecznie całość zadłużenia, w tym w części finansowanej przez płatnika i wszystkich odsetek.

Przedstawiona argumentacja przemawiała za tym, że kontrolowana decyzja – wbrew ocenie Sądu I instancji – odpowiada prawu w całości, tj. również w tej części, w której została zmieniona w zaskarżonym wyroku. Stąd też na podstawie powołanych wyżej przepisów prawa materialnego oraz art. 386§1 kpc i art. 477¹⁴§1 kpc wyrok Sądu I instancji podlegał zmianie przez stwierdzenie, że ubezpieczona jest zobowiązana do zapłaty zadłużenia za okres od września 2003r. do grudnia 2003r., powstałego na koncie płatnika składek z tytułu różnicy składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe również w części finansowanej przez płatnika i odsetek za zwłokę (pkt I. wyroku).

O kosztach zastępstwa prawnego orzeczono na mocy art. 98 ust. 1 i 3 i art. 99 kpc oraz §6 pkt 2 i §12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013r. poz. 490). Kwota zasądzona na rzecz pozwanego to stawka minimalna radcy prawnego, występującego w sprawie dopiero na etapie postępowania apelacyjnego, stosowna do wartości przedmiotu zaskarżenia, nieobejmującej odsetek, czyli w niniejszej sprawie wynoszącej 998 zł (art. 20 kpc; pkt II. wyroku).